

Sisäministeriö, pelastusosasto
kirjaamo@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntö pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaluonnoksesta, 15.8.2019, SMDno-2018-2296

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston lausunto ohjelmaluonnoksesta *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025, Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi*

Sisäministeriö on pyytänyt pelastuslaitoksilta lausuntoa ohjelmaluonnoksesta *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025, Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi*. Pelastuslaitokset esittävät ohjelmaluonnoksesta yhteisenä kantanaan seuraavat huomiot:

Ohjelmaluonnoksen arviointi on hyvin riippuvainen siitä näkökulmasta, josta asiakirjan tarkastelua suoritetaan. Ohjelmaluonnos on perustellusti sisällöltään ennakkoluuloton, asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuustavoitteiden käyttöönottoa tukea. Sen sijaan valinta määrittellä kymmenen vaikuttavuustavoitteen ohella 250 tunnistettua tekoa on ongelmallinen, mikäli ohjelmaa tarkastellaan asiakirjana, joka konkreettisesti tasolla ohjaisi pelastuslaitosten resurssin käyttöä tai antaisi perusteita pelastuslaitosten resurssien käytön kohdentamiseen. Aiempien kokemusten perusteella suurinta mahdollista vaikutusta pelastustoimen palveluihin tuottavat palveluja fokuoivat ja yhteisiä toimialan maaleja kuvaavat esitykset, joissa tavoitteiden määrä on kohtuullisen niukka ja tavoitteet siten pelastuslaitoksen johtamiseen tehokkaasti liitettävissä.

Suhde pelastustoimen uudistushankkeen valmisteluun ja siinä esiteltyyn onnettomuuksien ehkäisytöiden tavoitteenasetteluun ei ole aivan selkeä, vaikka lausuttavan olevan ohjelman laadinta on yksi kirjatusta uudistushankkeen toimenpiteistä. Uudistushankkeen loppuraporttiin on kirjattu, että toimintaohjelmalla *Luodaan toimialalle onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteet, jotka ohjaavat yhteistä tekemistä vaikuttavuuden parantamiseksi* (Lähde: *Onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen – työryhmän loppuraportti*). Viitaten edellisessä kappaleessa esitettyyn epäilyyn ohjelmaluonnoksen konkreettisesta ohjausvaikutuksesta, voidaan epäillä, onko ohjelmaluonnos tavoittanut juuri niitä sisältöjä, joita uudistushanke esitti. Esimerkiksi työmittareiden vakioimiseksi vaikutusten ja vaikuttavuuden seuraamiseksi on vielä kesken, eikä toimialan tietotuotanto mahdollista tarvittavan laajuista vaikuttavuuden seurantaa.

Tässä yhteydessä Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto muistuttaa, että pelastustoimen uudistushankkeessa esitettyjen kehittämistoimenpiteiden toteutus on miltei kokonaan aloittamatta. Lausuttavana olevan ohjelmaluonnoksen ei tule merkitä onnettomuuksien ehkäisytyön edistämistä siten, että uudistushankkeen loppuraportin ehdotukset jäävät toissijaiseksi ja toteuttamatta. Toimialan yhteiskunnalle tuottaman lisäarvon näkökulmasta uudistushankkeen loppuraporttien ehdotukset eivät ole toissijaisia vaan edelleen erittäin relevantteja.

Onnettomuuksien ehkäisytyön muokkaaminen asiakaslähtöiseksi edellyttää tavoitteiden asettamisen lisäksi konkreettista valmistelurakenteiden muokkaamista, uusien suunnittelumenetelmien käyttöönottoa ja suunnittelussa käytettävien lähteiden monipuolistamista. Tämän vuoksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston omavalvontamallin käyttöönotto voi merkittäväällä tavalla edistää ohjelmaluonnoksen näkökulmien huomioonottamista pelastuslaitosten työssä.

Palvelutuotantoa kehitettäessä on syytä huomioida, että paikallisena ja alueellisena toimijana pelastuslaitoksella on parhaat mahdollisuudet esimerkiksi tarvittavien yhteistyökumppanuuksien tunnistamiseen ja työmuotojen valintaan, jolloin kansallisen ohjelman tulisi pidättäytyä liian detaljitasolle viedyistä kirjauksista. Esimerkiksi ikäihmisten turvallisuuden alueellisen tilannekuvan sijasta vastaavien tietojen vienti lähtö- ja seurantatiedoiksi paikallisiin vanhuuspoliittisiin ohjelmiin voi olla tehokkaampi tapa yhteisen näkemyksen löytämiseen.

Tulkinta resurssien säästöstä yhteistyötä toteutettaessa on optimistinen (sivu 17). Pelastuslaitoksen palvelutuotannon rakenteiden uudistaminen edellyttää huolellista suunnittelua ja sitouttamista sekä johtamista kaikilla johtamisen tasoilla.

Työtettä uudistavilla hankkeilla tulisi olla vaikutusta onnettomuuksien ehkäisyn ammatti- ja täydennyskoulutuksen sisältöihin ja painotuksiin. Tämän vuoksi toimintaohjelmaan olisi ollut perusteltua vahvasti liittää myös kuvaus osaamisen kehittämisen tarpeista.

PELASTUSJOHTAJAT

Simo Weckstén
Pelastusjohtajien puheenjohtaja,
pelastuskomentaja

Vesa-Pekka Tervo
Pelastustoimen kehittämisspällikkö